

Stalin zagnal svežih 300,000 mož na Finsko

Ruske čete se umaknile 50 milj nazaj po bitki s Finci na skrajni severni fronti, v kateri je padlo 4000 ruskih vojakov. Stalin pošilja sveže čete na fronto pri jezeru Ladogi, kjer je zbrana armada 300,000 mož. Prebivalci zapustili mesto Vipuri, katerega obstreljujejo ruski težki topovi

HELSINKI, 27. dec.—Finski vojni stan poroča nocoj, da se pričenja nova sovjetska ofenziva na rdeči vzhodni fronti, ki jo vodijo finski brambovičevci danes razbili sovjetske napade in okrog 700 Rusov je našlo smrt v jezeru Suontar. Stalin je to pot poslal na finski bojišče svoje najboljše divizije, ki štejejo okrog 300,000 mož.

MOSKVA, 27. dec.—Sovjetski vojni stan poroča danes zelo malo aktivnosti na finskih bojiščih. Moskovski tisk javlja o mobilizaciji novih divizij. Uradni organ izvešča napoveduje v posebnem članku "koniec bele Finske" v najkrajšem času in imenuje finske voditelje "hlapi in Anglije." Leningradska Pravda poroča, da je bila že četrta oseba ustreljena v Leningradu zaradi zločinov, ki se dogajajo med zatemanjem mest. Najnovejši zločin je v temi izkazal neki ženski torbico iz rok na ulici.

Copenhagen, Danska, 27. dec.—Poročila iz glavnega stana finske armade pravijo, da so se morale ruske čete umakniti 50 milj daleč v vzhodni del Poljske, na skrajni severni fronti po bitkah s finskimi brambovičevci v zadnjih treh dneh, v katerih je padlo 4000 Rusov. Poročila dostavljajo, da se Rusi pripravljajo na novo napade na severu, kamor prihajajo sveže čete, med temi veterani, ki so se udeležili kampanje na Poljskem. Nova ruska ofenziva se bo pričela pri Hovdenjarvu, 60 milj južno od arktičnega kroga, kjer divjajo sneženi viharji in prevladuje mrzota stopinj pod ničlo.

General Martti Wallenius, poveljnik finske armade na severni fronti, je dejal, da se ruske čete pripravljajo na ofenzivo tudi v sektorju Sallu. Po informacijah, katere je dobil, je ruska armada 300,000 mož zbrana na vzhodni fronti ob jezeru Ladogi. Med častniki, ki so bili v vojaškimi četami poslani na to fronto, so nekateri osebni prijatelji diktatorja Stalina.

Finski brambovičevci se morajo boriti proti ogromni premoči. Proti vsaki ruski diviziji, ki šteje 16,000 mož, morejo Finci postaviti le 600 vojakov. Rusi po številu daleč nadkriljujejo Fince, a kljub temu doživljajo poraze v bitkah. Fincem pomagajo snežni viharji in mrzota. Belo morje je zamrznjeno in promet s Arhangelskom in Murmanskom, sovjetsko luko ob arktiku, je bil pretrgan. Finski letalci bombardirajo železniško progo, ki spaja Leningrad s Murmanskom. Bombe so razdejale progo v več krajih.

Vesti iz južnega dela Finske, ki prihajajo v Copenhagen, se glase, da finski prebivalci zapustijo Vipuri, drugo največje finsko mesto, ki je postalo tarča bombardiranja ruskih težkih topov. V mestu, ki je štel 74,000 prebivalcev, je ostalo le okrog 6000 ljudi. Vipuri leži v bližini fronte na karelijski zemeljski olini.

Helsinki, Finska, 27. dec.—Velika ruska oborožena sila, opremljena s topovi, tanki in bojnimi letali, je pustila 700 ubitih vojakov na ledu jezera Savanta, ko je bila vržena nazaj po napadih na finske položaje na karelijski olini. Ruske kolone so naokolišale finske postojanke pri Hajtemaslu, Sakkoli, Kreijari in Volosau. Kroglice, ki so jih sipali finski topovi, so poko-

Domače vesti

Obiski
Chicago.—Valentin Sušnik in njegova žena Jennie, farmarja iz Sheldona, Wis., sta 26. dec. obiskala gl. urad SNPJ in uredništvo Prosveta. Dne 27. t. m. nas je pa obiskala Minka Kres iz Clevelanda.

Iz Minnesote
Ely, Minn.—Rojak Frank Kocjan je zadnje dni pred sodiščem iztožil \$1372 odškodnine za telesne poškodbe, ki jih je dobil pri avtomobilski nesreči v zadnjem avgustu. Tožil je dr. Swanson, ki ga je povozil, za \$10,000, toda porota mu je priznala prej omenjeno vsoto. Sodniška obravnava se je vršila pred distriktnim sodiščem v Virginiji, Minn.—Novi odborniki za tukajšnji Jugoslovanski narodni dom so: Jos. Mavet, predsednik, John Mehle, podpredsednik, Anton Polanc, tajnik, Anton Pichek, blaginjak, Andrej Pirc, zaplanikar; nadzorni odbor: Fr. Golob, Simon Marolt in Mary Zgonc; odbor italnice: Peter Skrodsky, Mary Sajevec in Fr. Košak.

Stephen T. Early, Rooseveltov tajnik, je dejal, da upa, da se bodo kritiki zadovoljili s pojasnilom. Roosevelt je poslal pismo, v katerem je naznanil imenovanje Taylorja, papežu, ne vatiškani državi. Bojazen glede obnove odnošajev z Vatikanom je brez podlage.

Roosevelt je istočasno poslal pismo dr. Buttricku, predsedniku Federalnega sveta Kristovih cerkva in voditelju ameriških protestantov ter rabinu Cyrusu Adlerju, predsedniku židovskega semenišča. Oba je povabil, naj ga obiščeta v Beli hiši in razpravljata z njim o mirovnih problemih.

Rev. Louie D. Newton, prominenten baptistični pastor v Atlantici, Ga., je objavil odprto pismo, katerega je naslovil predsedniku Rooseveltu. On je zahteval pojasnila, kakšno vlogo bo igral Taylor v Vatikanu. Dalje hoče vedeti, ali bo Taylor prejel plačo od Roosevelta ali od vlade. Če jo bo prejel od vlade, ali je kongres sprejel zakon, ki to dovoljuje? Newton hoče vedeti, ali Rooseveltova akcija pomeni ameriško priznanje vatiškanske države.

V diskuziji glede imenovanja Taylorja je Early dejal, da Roosevelt v smislu ustave lahko imenuje svetovalec in reprezentante. Oni, ki zahtevajo pojasnila glede plače, naj se obrnejo na državni departament. Taylor morda ne bo prejel plače, toda stroškov v zvezi z njegovo službo v Vatikanu bodo plačani iz posebnega sklada državnega departamenta.

Rekonstrukcija
Rusije predlagana
Pariški list urgira ustanovitve neodvisnih držav
Pariz, 27. dec.—List Le Temps, napel uradno glasilo francoske vlade, je sugeriral rekonstrukcijo sovjetske Rusije. Iz ogromne države naj bi nastalo več malih neodvisnih držav. Avtor članka, ki ga je objavil ta list, naglašja, da bi bila nemška mehanizirana armada paralizirana, ako bi jo odredili od zalog olja. Kontrola Črnega morja mora postati eden glavnih vojnih ciljev Francije in Velike Britanije.

Angleško-francoska blokada morja je preprečila dovoz olja iz ameriških držav v Nemčijo. Predlog glede razkosanja Rusije je bil stavljen, čeprav francoska vlada še ni pretrgala diplomatskih stikov z Moskvo. Avtor omenja, da so se že pokazala znamenja, da bi se Ukrajina in kavkaške republike rade ocepile od Sovjetske unije. Vojska na Finskem je demonstrirala nesposobnost ruske armade in razkrila pravilno o mogočnosti te armade. Mnenje, da sovjetska Rusija ne predstavlja združenih narodov, ki šteje-

jo 180,000,000 ljudi, je dobilo oporo. V Rusiji živi skupina malih narodov, med katerimi Francija in Anglija lahko dobijo zaveznike.

POOSTRITEV EKONOMSKE VOJNE PROTI NEMČIJI

Anglija skuša ustaviti dovoz živil v Nemčijo
CHAMBERLAIN OTVORI KAMPANJO
London, 27. dec.—V prihodnjih tednih bo angleška vlada povečala napore doma, na zunanji ekonomskih frontah in poostрила ekonomsko vojno proti Nemčiji. Možnost, da bo vlada reorganizirana in imenovana nov minister, v čigar območje bo spadala ekonomska koordinacija. Vlada bo skušala dobiti tudi prihranke ljudi z malimi dohodki za financiranje vojnih operacij.

Premier Chamberlain in člani njegovega kabineta bodo podvzeli gospodarsko turo, da na shodih seznanijo ljudstvo z vojnimi nameni in izvedo njegovo mnenje. Kampanjo bo otvoril Chamberlain z govorom v Londonu 9. januarja. Shodi, na katerih bodo govorili zunanji minister Halifax, mornarični minister Churchill, vojni minister Hore-Belisha, vrhovni poveljnik bojnega mornarice Chatfield, se bodo vršili v vseh večjih mestih. Premier bo zaključil kampanjo z govorom v Birminghamu, svojem rojstnem mestu, 4. februarja.

Minister ekonomike koordinacije bo imenovan po novem letu. To pozicijo bo najbrž dobil L. C. Amery, bivši minister za domovino.

Zveza britanih industrijcev in večina poslancev je podprla gibanje glede poostritve ekonomske vojne proti Nemčiji. Velika Britanija bo kupovala blago v vseh državah v bližini Nemčije, da ustavi dovoz živil in potrebnih v tretji raji. Minister za ekonomsko koordinacijo bo imel glavno besedo v vseh zadevah gospodarskega značaja. Anglija bo skušala utrditi ekonomske vezi zlasti z državami južnovzhodne Evrope, v katerih dobiva Hitler potrebne in bojni material.

Kampanja, da si ljudstvo zagrade svoje pasove, hrani denar in ga potem posodi vladi, je v razmahu. Zadnje poročilo pravi, da je vlada že dobila \$164,000,000 od oseb z malimi dohodki. S tem denarjem bo financirala vojne operacije in skušala preprečiti inflacijo. Kampanja je v teku med delavci v angleških tovarnah za prispevke v vojni sklad.

Cilejski finančni minister resigniral
Santiago, Čile, 27. dec.—Predsednik Pedro Cerda je naznanil, da je sprejel resignacijo finančnega ministra Roberta Wacholtza, ki se je sprl s socialisti v kabinetu. Socialistični listi so napadali ministra in mu očitali zvezo z deščarji, nakar je resigniral.

Australski letalci dospeli v Anglijo
London, 27. dec.—Prva grupa izurjenih vojaških letalcev iz Avstralije je včeraj dospela v Anglijo. Ta bo dodeljena angleški letalski sili, ki se bori proti Nemcem. Deset dni prej je prišla skupina kanadskih letalcev v Anglijo.

Španski parnik se potopil
Lizbona, Portugalska, 27. dec.—Španski tovorni parnik Perez se je včeraj potopil v bližini portugalskega obrežja. Izmed 52 članov posadke so se samo štirje rešili, vsi drugi pa so utonili.

Japonska blokada kitajskega obrežja
Tokio, 26. dec.—Poročilo mornaričnega ministra pravi, da je blokada kitajskega obrežja v razdalji 2350 milj popolna. Blokada vključuje tudi vse glavne kitajske reke.

Otvoritev zasedanja japonske zbornice

Japonska ofenziva v južni Kitajski
Tokio, 27. dec.—Cesar Hirohito je včeraj otvoril zasedanje parlamenta z govorom, v katerem je naglašal izboljšanje odnošajev med Japonsko in drugimi državami. Zasedanje bo trajalo tri mesece in parlament bo moral odobriti proračun v vsoti \$2,247,657,500. Okrog 65 odstotkov od te vsote bo šlo za financiranje vojnih operacij na Kitajskem.

"Z izbruhom vojne v Evropi so nastale nove komplikacije," je dejal Hirohito. "Vi morate vsled tega skrbno proučiti svetovni položaj in pospešiti napore za stabilizacijo japonskih interesov v vzhodni Aziji."

Hongkong, 27. dec.—Poročila iz japonskih virov se glase, da je bilo 14,000 kitajskih vojakov ubitih v novi japonski ofenzivi, ki se je pričela v južni Kitajski. Vest iz Sanghaja pravi, da je bilo 15,000 Kitajcev ubitih v bitkah z Japonci na fronti severno in južno od Hankova, glavnega mesta osrednje Kitajske.

Japonski vojaški letalci so napadli z bombami Kweilin, glavno mesto province Kwangsi, in kitajsko letalsko bazo pri Lihovu. Kitajske čete so se morale umakniti 50 milj daleč severno od Kantona, glavnega mesta južne Kitajske, po bitki z Japonci, v kateri je padlo 6000 Kitajcev.

Komisarji pobijajo ruske vojake

Izpovedi vojnih ujetnikov
Rovaniemi, Finska, 27. dec.—Komisarji komunistične stranke so dali poveljatelju na ukaz vrhovnega poveljstva na stotine ruskih vojakov, ki so pobegnili pred manjšo finsko oboroženo silo. Tako pripovedujejo ruski vojni ujetniki, katere držijo Finci v tukajšnjih taboriščih.

Vsi trdijo, da so bili poginili v boj proti Fincem proti svoji volji po militaristični policiji in političnih komisarjih. Ako se ruski vojaki nečisto bojovat, so takoj ustreljeni v ozadju bojne črte.

Ruski vojaki so slabo opremljeni za bojevanje v hudem mrazu, ki prevladuje na skrajni severni fronti. Hrana je pila, poleg tega pa nimajo gorljivih oblik in primerne obutve. Pravi se, da niso ničesar slišali o letalskih napadih na finska mesta in pobijanju civilnih prebivalcev.

Poročevalci zunanjih listov so videli kupe trupel ruskih vojakov, ki so bili ubiti v spopadih s finskimi četami. Ranjeni so zmrznili, ker jim ni nihče priskočil na pomoč in obvezal ran. Govorice, da so sovjeti mobilizirali tudi ženske in jih poslali na finske fronte, so odgovorili finski vojaški častniki zanič, potrdili pa so poročila, da prihajajo na severne fronte sveže ruske čete.

Leninovo ime izključeno iz šolskih knjig

Cambridge, Mass., 27. dec.—Člani mestnega sveta so soglasno glasovali za izključitev imena Lenin in Leningrad iz vseh mestnih tiskovin. Te vključujejo učne knjige, zemljepisje in zemljevide. Drugi predlog, da Leningrad dobi ime St. Petersburg v vseh knjigah, ki jih rabijo v šolah in kolegijih, je bil tudi soglasno sprejet. Predlog je postavil Michael A. Sullivan, član mestnega sveta, ki je poudarjal, da je ta eden način borbe proti komunizmu.

ANGLEŠKI LETALCI NAPADLI NEMŠKE LADJE

Praske med francoskimi in nemškimi stražami
HITLER NA ZAPADNI FRONTI
London, 27. dec.—Letalski minister je objavil poročilo o bitki med angleškimi letalci in nemškimi ladjami na Severnem morju, ki se je vršila včeraj. Letalci so vrgli več bomb, ki pa so zgrešile cilj, nakar so se vrnili v svoja oporišča.

Poročilo dostavlja, da so bile letalske patrulje aktivne zadnje dni. Uprizorile so več ogledniških poletov nad Severnim morjem. Angleške bojne ladje polagajo mine na morju v razdalji 500 milj ob vzhodnem obrežju, da zaščitijo dostop v pristanišča. Pas, kjer se nahajajo mine, je širok 40 do 50 milj. Parniki nevtralnih držav so bili opozorjeni na to v amisu določb mednarodnega zakona.

Parniki, ki prihajajo iz Belgije in Holandije, imajo dostop do ustja reke Temze in angleške postaje v Downsu. Nemška podmornica, ki bi skušala prodreti z minami posejan morsk pas, bi se izpostavila veliki nevarnosti. Anglija hoče predvsem zavarovati svoje bojne ladje in trgovske parnike pred napadi nemških podmornic.

Pariz, 27. dec.—Vojno poročilo pravi, da so francoske čete odbile napade sovražnika na svoje postojanke na ozemlju vzhodno od reke Mozele. V drugih krajih zapadne fronte so se vršile praske med francoskimi in nemškimi stražami.

Druga vest se glasi, da so bili samo trije angleški vojaki ubiti na zapadni fronti od izbruha sovražnosti. Angleško uradno poročilo, objavljeno zadnji teden, se je glasilo, da je bilo v vojni na morju ubitih 2070 mornarjev, v zraku pa 438 letalcev in mehanikov. V vojni na zapadni fronti je doslej padlo 1434 francoskih vojakov.

Berlin, 27. dec.—Diktator Hitler je obiskal nemške čete na zapadni fronti in nekaj časa se je mudil tudi na francoskem ozemlju. Včeraj objavljena vest pravi, da je Hitler prekorčnil mejo pri Saarbrücken. Ustavil se je v vasi Spiecheren, obiskal vojske in strelskih jarkih in nato se vrnil v Berlin. Na fronti se je mudil tri dni.

Francija bo dobivala premog iz Nemčije

Bruselj, 27. dec.—Francoske jeklarne tovarne, ki izdelujejo topove in arapnele, bodo morda obratovala s pomočjo nemške premogovne industrije. Čeprav ne bodo aktualno rabile direktno v Nemčiji izkopanega premoga, bodo rabile belgijskega, ker Belgija dobiva premog iz Nemčije. Prevoz premoga iz Belgije v tem momentu ograža stavka, v kateri je zavajevanih 45,000 rudarjev. Ti so šli v boj, ker vlada ni držala obljube glede skrajšanja delovnih ur. Skoro vsi premogovni distrikti v Belgiji so prizadeti zaradi stavke.

Stalin dobil vse glasove v volilnem distriktu

Moskva, 27. dec.—Diktator Stalin je dobil vse glasove pri volitvah kandidatov za mestni sovet v Moskvi, ki so se vršile zadnje nedelje, v enem distriktu. To vest so objavili vsi tukajšnji časopisi. V dotičnem distriktu so volilci oddali 2972 glasov in Stalin je dobil vse. Volilci so se morali udeležiti volitev.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LISTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Printed and published by the Slovene National Benefit Society

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina sa Edrnfene drfave (leven Chicago) in Kanada
\$4.00 na leto, \$2.00 sa pol leta, \$1.50 sa letit leta; sa Chicago
in Olsro \$7.50 na celo leto, \$2.75 sa pol leta; sa inozemstvo
\$6.00

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cum egiator pe dogovoru.—Rokopisi doylese fa nenarodnib

Novice iz starega kraja

iz Primorja

Velik angleški blokade na tržaško luko

Agencija Hayas poroča: Italijanski gospodarstveniki so zelo zaskrbljeni zaradi poostreženja blokade, ki jo bosta ta teden začeli izvajati Francija in Anglija. Italijanske gospodarske kroge skrbi usoda Trsta, preko katerega je šlo največ nemškega blaga v prekomorske države. Ali bo izpadel nemški izvoz, ki je bil doslej preko tržaške luke, to pomenilo za mesto gospodarsko propast, ker tržaška luka je interni italijanski promet ne prinja mnogo v poštev. Večina blaga, namenjenega v Italijo, ki so ga uvažali preko Trsta, je tvoril premog.

Seдем novih vrtecev "Italia Redente"

Trst, novembra 1939.—Za svoje dvajsetletnico obstoja društvo "Italia Redente", o kateri smo obširno poročali v našem listu pred nekaj meseci, je to društvo otvorilo sedem novih otroških vrtecev v Italijanski Krajini. Dosedaj je bilo 183 vrtecev tega društva, ki so bili posejani po vsem Primorskem, s sedmimi novimi bo njihovo število doseglo 190. Število otrok, ki so posejali te vrtece, se je tak dvignilo od 8.500 na 8.800.

Teh sedem vrtecev je takole razdeljeno: novi otroški vrtec v doberdolski občini, v katerega pohaja 70 otrok, novi otroški vrtec v lovranški občini (v Dobreh) s 25 otroki, novi otroški vrtec v Massi (Kopriva v furlanski nižini) s 70 otroki, novi vrtec v Logu (Bovec) za 26 otrok, novi otroški vrtec v dornberški občini (v Zalošču) za 30 otrok, novi otroški vrtec v rihemberški občini (v Smarju) in novi vrtec v temeniški občini. Od teh samo dva še nista odprta. Upajo pa, da ju bodo odprli še za Božič.

Velika tatvina v Il. Bistrici

Trst, novembra 1939.—Pretekli četrtek ponoči so tatovi, ki so izrabili močno burjo, obiskali trgovino trdke Vestor. Razbili so železno na oknu, ki so bila zelo močna in se je mislilo, da jih bo težko odstraniti in tako prišli v trgovino. Pokrali so mnogo blaga, nogavic itd. Škodo cenijo na 10.000 lir. Karabinjerji pridno iščejo storilce.

Zopet nesreča s staro granato

V tržaško bolnišnico so pripeljali 20 letnega Milana Polšaka iz Rihemberka z veliko ran na levem očesu. Njegov brat Ciril, ki ga je spremljal, je povedal, da je Milan pri delu na njivi zadel s krampom na staro granato, ki je eksplodirala. Če ne nastopijo komplikacije, se bo moral Milan zdraviti pet tednov.

Padel pod kamjon, ko se je vračal od vojakov

Gorica, novembra 1939.—Težka prometna nesreča se je zgodila dne 19. t. m. na cesti pri Solkanu. Tega dne se je v veseljem razpoloženju vračal domov od vojakov 25-letni Stanislav Ipavec, stanujoč v Škodniku pri Kanalskem Kalu. Vojake je služil pri 11. regimentu bersarjerjev v Gradiški. Z odpustnico v rokah se je podal iz kasarne, zahajal kolo in jo potegnil proti Gorici. Pri Solkanu pa ga je doletela nesreča. Nasproti mu je prišel velik kamjon, ki je imel prikolico. Morda se je Ipavec brestražil, ko je nenadoma zagledal na ovinku kamjon, ali pa se mu je pripetilo kaj drugega, to se še ne ve, ter zadel z glavo ob prikolico. Rana na glavi je bila strašna. Ipavca je usmrtilo kar na mestu. O nesreči so ljudje obvestili karabinjerje, ki so odredili, da je bilo truplo preneseno v solkansko mrtvašnico. Tragičen konec mladeniča je vzbudil pri vseh sočutje.

DROBIŽ IZ PRIMORJA

Birska Bistrica.—Pred nedavnim je umrl znan posestnik in lesni trgovec Anton Ličan. Pokojnik je bil mnogo let bistriški župan.

Tolmin.—Vojaki tovorni avto se je na osem ovinku zvrnil po strmih pobočjih, ko je vozil iz Sv. Lucije proti Lepenji. Na avtomobilu je bilo tudi de-

ki le malo upajo v njegovo rešitev.

Gorica.—Med 40-letnim Petrom Lipičarjem iz Kala pri Kanalu in 34-letnim Josipom Humarjem je prišlo zaradi prodaje sena do prepira. Toda po prvi pomiritvi, ki sta jo sklenila v gostilni, je prišlo do ponovnega prepira, v katerem je Lipičar dobil težko brco ter padel in si zlomil nogo. Humar je bil prijavljen oblastem.

Trst.—Umrli so: Bunc por. Lasič Leopolda 69, Antonič Lidijska 12, Cuk vd. Brüll Ana 82, Benčič Anton 56, Živec Gvidon 45, Pertot Peter 39, Javorski vd. Nušak Božena 87, Gerget por. Petelin Ivana 36.

Boršt.—25-letnemu Zorku Černetu iz Sobričev je počila v rokah bencinska lampica. Odneslo mu je dva prsta.

Iz Boršta pri Trstu: 5. novembra t. l. je umrl znan Luka Sedmak, kateri je pred vojno sodeloval pri naših narodnih društvih v Borštu.

Z Vipavskega: Stirje domači fantje so bili zaradi slovenskega petja pozvani pred konfinacijsko komisijo v Gorico, ki jih je obsodila na večletno konfinacijo.

Iz Bazovice: Tukajšnji politični tajnik je pred časom prepeval peti v slovenskem jeziku in prodajati "Jutro". Ker pa je kradel iz strankine blagajne, je sedaj izgubil veliko besedo. Zato smejo domači fantje zopet mirno peti in tudi "Jutro" je zopet na prodaj.

Iz Marezig: Nekateri delavci iz naše vasi so se dali slikati. Eden od njih je pri tem držal na prsih kosir in kladivo. Zaradi tega so ga pozvali na karabinjersko postajo, kjer so ga aretirali in odgnali v zapor.

Vel. Repen.—60-letni Josip Raubar je padel s senika. Pri padcu si je zlomil nogo in se težko ranil na glavi. Zdravit se bo moral 6—8 tednov.

Milje.—Res veliko srečo je imela Karmela Benčina por. Vivoda, ker je našla po nekaj dneh svojo denarnico, v kateri je bilo 813 lir.

Dolina.—Na stopnicah se je spodrnilo 72-letni Ivani Prasele. Pri tem si je zlomila nogo. Zaradi visoke starosti bolnice bo zdravljenje precej komplicirano.

Gorica.—Stefan Silič, star 60 let, iz Renč je bil kaznovan zaradi kraja na 400 lir den. kazni in 20 dni zapore. Pred prizivnim sodiščem je bil oproščen zaradi pomanjkanja dokazov.

Prepir med angleškimi časopisi

London, 26. dec.—Pritožbe glede poročil v angleškem časopisu o poteku vojne in zavajanju ljudstva se silijo v Londonu. Izdajatelji časopisov se krejajo med seboj in očitajo drug drugemu, da potvarjajo vesti o dogodkih na fronti. V sporu sta lista Sunday Pictorial in Express. Prvi je naznanil, da bo prinašal kolono pod naslovom Resnica in se ponorečeval iz Expressa, ki je v zadnjem februarju pisal, da se Velika Britanija ne bo letos zapletla v vojno. Lista Daily Mail in News Chronicle sta naznanila, da ne bosta objavila nobenega vojnega poročila, če ne bo podprto z dokazi.

Stirje Du Pont, direktorji mogočne municijske korporacije. Od leve proti desni: Irene, Lamont, Felix in Pierre.

Drzen napad na Južni tečaj

V zadnjih dneh je odrinila iz Amerike velika Byrdova ekspedicijska proti južnemu tečaju, v območje antarktičnega ozemlja. Poročila pravijo, da je ta novi poskus napada na južni tečaj prav fantastičen ter tako smel, da mu ni primere v zgodovini dosedanjih ekspedicijskih na južni tečaj. V poslednjih dveh desetletjih smo bili priče več polarnih ekspedicijskih, ki so presegale fantazije iz romanov Julesa Vernaa. Veliki uspešni ekspedicijski E. Amundsen, ki je kasneje tako tragično izgubil življenje, je sledilo več poskusov. Zanimiva je bila Wilkinsonova ekspedicijska s podmornico v Severni ocean, kjer so merili tamošnje morske globine. Sledile so nato letalske ekspedicijske admirala Byrda, Wilkinsons in Ellswortha v južne polarne pokrajine. Znanstvena in praktična odkritja vseh teh odprav so bila tako bogata, da je kmalu nato nastopilo med veleislami silno tekmovalje, katera bo prej razvila v antarktičnih ledenih pokrajinah svojo zastavo ter ozemlje osvojila zase.

Zakaj borba za ledene pokrajine?

Smisel tekmovalstva za nadvlado nad Antarktido je na dlani. Kdor bo obvladal južni tečaj, ima v svojih rokah nadzorstvo nad ribolovom v antarktičnih vodah ter ključ za prehod zemeljske oble. V glavnem pa gre za ogromna in izredno bogata ležišča premoga, petroleja, cinka, medi, niklja in drugih rud. Poleg tega bo mogoče tu postaviti vremenoslovne postaje, ki bodo lahko napovedovale vreme za daljšo dobo. Oddaljenost Antarktide od južnega rta Južne Amerike pa je danes za prekoceanska letala vprašanje nekaj ur poleta, tako da v prometnem oziru Antarktida prav za prav ni več oddaljena pokrajina.

USA hočejo za vsako ceno dobiti Antarktido

Severoameriške Združene države skušajo za vsako ceno zavladati pokrajinam okoli južnega tečaja. Kongres je letos julija odobril 340.000 dolarjev za novo odpravo admirala Riharda E. Byrda, in njegovih sodelavcev v ledene pokrajine okoli južnega tečaja, ki jih pri prejšnjih poskusih niso mogli doseči. Glavni Byrdov sodelavec je znan raziskovalec in nekdani Al Amundsenov tovariš, Lincoln Ellsworth. Ameriška vlada se zaveda ogromnega pomena juž-

Stirje Du Pont, direktorji mogočne municijske korporacije. Od leve proti desni: Irene, Lamont, Felix in Pierre.

Država, ki je izgubila svobodo

Kaj namerava admiral Byrd?

Po načrtu je odprava odrinila v Antarktido ta mesec. Byrd in Ellsworth stojita na čelu 160 članske ekspedicijske. Letošnja odprava bo v južno-polarnem ozemlju ustanovila tri stalne baze. Sem bo pošiljala ameriška vlada vsako leto nove posadke oz. koloniste, ki bodo zamenjali svoje prednike. Iz te stalne okupacije južnih polarnih ozemelj naj bi potem izvirala pravica, da USA postavijo lastninsko zahtevo po tem ozemlju. Nato bi pa sledila formalna aneksija. V celoti gre za ozemlje, ki je dvakrat večje kot Alasaka.

S "polarno križarko" na južni tečaj

Ekspedicijska je uporabila vse dosežke izkušnje ter je napravila načrt, ki je naravnost fantastičen. Dr. Thomas C. Poulter, ki je poveljeval, že prejšnji Byrdovi ekspedicijski, je na podlagi prejšnjih dragocenih izkušenj izdelal načrt za konstrukcijo ogromne ladje na kolesih, ki je podobna obnem veliki križarki in ogromnemu avtomobilu. Zeleni nestor je dobil ime "polarna križarka". Križarka ima štiri kolesa v premeru 4m ter pnevmatike, težke po 900 kg. Križarko ženejo 4 Dieslovi motorji, ki razvijajo 400 KS. Na ostrejši nosi križarka s seboj letalo, s katerim bo ekspedicijska raziskovala posamezne predele polarnega ozemlja. Na ravni se križarka lahko giblje v snegu in ledu s hitrostjo do 25 km na uro, pri čemer delujeta samo dva motorja, dočim sta dva v rezervi. Maksimalna brzina polarnega kolesa znaša 60 km, z vsemi 4 motorji zmore vzpetine do 35 stopinj, tako da bo prišla ekspedicijska lahko celo na 4000 m visoke planote polarne Antarktide.

Posadka in oprema križarke

"Polarna križarka" bo imela posadko 4 moč ter zalogo hrane za celo leto. Zaloga pogonskega goriva zadošča za pot 5000 milj. Križarko upravlja ena sama oseba iz posebne kabine. Zanimivo je, da motorji pogonjajo vsako kolo zase. Kolesa so gibljiva tudi v navpični smeri, kar omogoča, da se dno križarke dvigne po 1 in pol metra. Križarka je izdelana iz jekla in električno zvarjena. Njena gibljivost je tako prirejena, da z lahkoto preide tudi do 6 m široke jame in ledene razpokline. Križarka ima v zadnjem delu cel laboratorij, dalje vse radiotelegrafske aparate in druge aparate. Za posadko pa je napravljena zelo udobna kabina z električnim ogrevanjem.

7 "razoroženih" tankov

Poleg nešteti pripomočkov ima ekspedicijska tudi 7 armadnih tankov, ki so "razoroženi" ter bodo služili kot traktorji, vlečniki sanj, ki bodo naložene z zalogami hrane in razne opreme. Zlasti številni bo oddelki letal, ki so v to svrhu prav posebej prirejena ter vsa opremljena z majhnimi radio oddajniki in sprejemniki postajami, tako da zanje ne bo nevarnosti, da bi zšla ali se celo izgubila. Polarne pse bodo letos prepeljali z letali na glavno oporišče v Antarktido, in sicer bodo prepeljali pse v narkotiziranim stanju, da bodo prišli na oporišče popolnoma čili brez velike nervoze, v katero jih je pri Byrdovi ekspedicijski leta 1933-1935 spravilo brnenje letalskih motorjev ter se dolgo niso mogli znajti v novem okolju.

Naročijo Mladinski list, najboljše mesečnik za slovensko mladino

—

Stirje Du Pont, direktorji mogočne municijske korporacije. Od leve proti desni: Irene, Lamont, Felix in Pierre.

Država, ki je izgubila svobodo

Vse do najnovejšega časa, ko so stopile v vrtnice evropskih političnih dogodkov, so bile baltične države svetlo malo znane. Večina ljudi niti vedela ni, kje prav za prav leže in katera je na severu, katera na jugu in katera v sredini. Največ zanimanja je vzbudila sedaj najprej Estonija, o kateri moremo poslej govoriti kot o ozemlju, na katerem gospodari dejansko volja sovjetske Rusije, saj ima pravico vzdrževati v njenih pristaniščih in na njenih otokih svojo bojno mornarico, letalstvo in kopнено vojsko. Pa tudi glede zunanje trgovine in zunanje politike je Estonija izgubila svojo svobodo odločanja.

Nastanek in državne meje

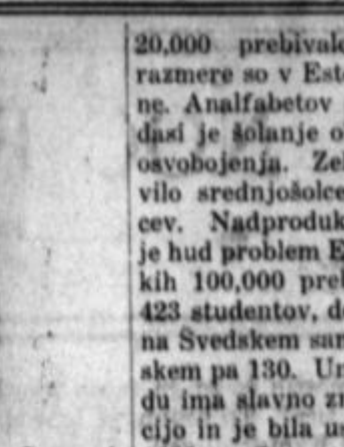
Estonija je nastala pravno meseca febr. leta 1918. iz nekdanje ruske pokrajine, ležeče ob Baltiku južno od Leningrada. Njeni ustanovitvi je kumovala nemška vojska, ki jo je zasegala, po sklenitvi nemško boljševiškega miru v Brestu Litovskem. To neodvisnost Estonije je potrdila pozneje 28. januarja leta 1921. veleposlaniška konferenca v Parizu, dočim jo je priznala sovjetska Rusija že v mirovni pogodbi v Dorpadu leta 1920. Estonija meji po tej pogodbi na jugu na Letonijo, in to je prav za prav njena edina meja na kopnem. Nasproti sovjetski Rusiji predstavlja večino meje, t. j. 143 km, jezero Peipus, ki meri po površini 3583 kvad. km. Na zahodu in severu meji Estonija na Baltiko morje, odnosno Finski zaliv. Po izobilkovanju tal je del velike ruske ravnine, visoke povprečno 50 m nad morjem. Njen najvišji vrh meri komaj 317 m.

Velikost in prebivalstvo

Estonija meri 47.000 čt. km in je torej trikrat večja od sedanje slovenske banovine, večja od Danske, Belgije in Holandije, prebivalstva pa ima po ljudskem štetju iz l. 1930. komaj 1.115.000, torej manj kakor slovenska banovina. Ob estonski obali je 813 otokov, med katerimi so največji Oesel, Moon in Dagoe. Ti otoki predstavljajo desetino državne površine, dočim predstavljajo jezera dvajsetino. Pristake prebivalstva je zelo nizke, včasih celo v zastanku. Prebivalstvo je precej enotno. Sedem osem je Estoncev, Rusov je 8,2%, Nemcev 1,7%, Švedov 0,7% ter Židov in drugih 1,7%. Po številu je v Estoniji okoli 90.000 Rusov, Estoncev v Rusiji je pa po sovjetski statistiki 155.000. Estonci so sorodniki Fincev in Madžarov. Žive kompaktno po vaseh, dočim so narodne manjšine, posebno nemška, židovska in deloma tudi ruska, naseljene izključno po mestih, kakor so tudi Nemci na našem bivšem Sp. Stajerskem in meščani. Zato je Nemcev v Tallinu (Revalu) in Dorpadu 6%. Ruski kmetje žive ob ruski meji v vaseh okoli Petsere, kjer jih je 40.000, dočim šteje tam estonsko prebivalstvo komaj 20.000. Ti Estonci so pravoslavni, dočim so vsi ostali protestanti. Švedi žive na otokih in so ohranili posebno narečje in posebno narodno nošo. Po veri je 80% protestantov in 19% pravoslavnikov.

Mesta, prosveta in kultura

Po poklicu je 50% Estoncev kmetov, 16% jih je zaposlenih v industriji, ostali se pa bavijo a trgovino, pomorstvom in drugimi poklici. V mestih živi nekaj več od četrtine prebivalstva. Vseh estonskih mest je 18. Največji je Tallin (Reval) s 128.000 prebivalci, Dorpad jih ima 60.000, ostala mesta pa so vsa pod

Stirje Du Pont, direktorji mogočne municijske korporacije. Od leve proti desni: Irene, Lamont, Felix in Pierre.

Država, ki je izgubila svobodo

Estonko gospodarstvo

Estonija je spadala pred osvoboditvijo med industrializirane pokrajine Rusije. Vendar je bilo tudi poljedelstvo že tedaj na visoki, moderni ravni. Sedaj odpada na njive 35% površine, ostalo so pašniki in gozdovi. Estonija je izvedla po osvoboditvi agrarno reformo in je pri tem velik del gozdov podrazil. Ribišstvo je kljub morju slabo razvito. Estonška trgovinska mornarica je imela l. 1930. že 435 ladij, vendar le s skupno tonažo okoli 90.000 reg. ton. Največji pomorski promet je imela do sedaj z Nemčijo, potem s Finsko in Veliko Britanijo. Tallinska luka navadno ni nikoli zamrznjena, njen razvoj pa sega v leto 1870, ko je bila zgrajena železnica Leningrad-Tallin. — Prej je bila tu tudi ruska bojna luka in nastaja sedaj znova. Po Večerniku.

Zaveznika kitajskega voditelja ubita

Sanghaj, 26. dec.—Teroristi so, včeraj ubili dva zaveznika Wang Cingweja, kitajskega voditelja, katerega Japonci podpirajo kot kandidata za načelnika nove kitajske vlade. Neki drugi zaveznik Wang je bil ranjen.

Turški parnik zadel ob pečine

Istanbul, Turčija, 27. dec.—Turški tovorni parnik je v velikem viharju na Črnem morju zadel ob pečine v bližini Sinopa in se razbil. 24 mornarjev je izgubilo življenje.

PRATIKE za 1940

amo zopet sprejeli. Jako zanimivo so. Naročite takoj:

VELIKA BLANKOVA 25c
DRUŽINSKA 25c

Tudi smo zopet dobili direktno iz Ljubljane pristen slani

'Bahovec Planinka'

zdravilni čaj.

Velikolepno sredstvo zoper bolezni želodca, jeter, solza, črevesja in mehurja.

Urejuje, izboljšuje in čisti kri ter daje telesu novo moč in energijo. Zoper saprje in slabo prebavo ni boljšega. Slovi tudi kot splošno zdravilo za ženske, še posebno v prestopnih letih.

Cena 1 skatljica \$1,00, 3 sk. \$2,90.

MARIA CELJSKE ŽELODČNE KAPLJICE: Cena male stekli. 60c, velike 1,25.

ŠVEDSKE KAPLJICE za želodce, čreva in vročico! Cena male stekli. 60c, velike 1,25.

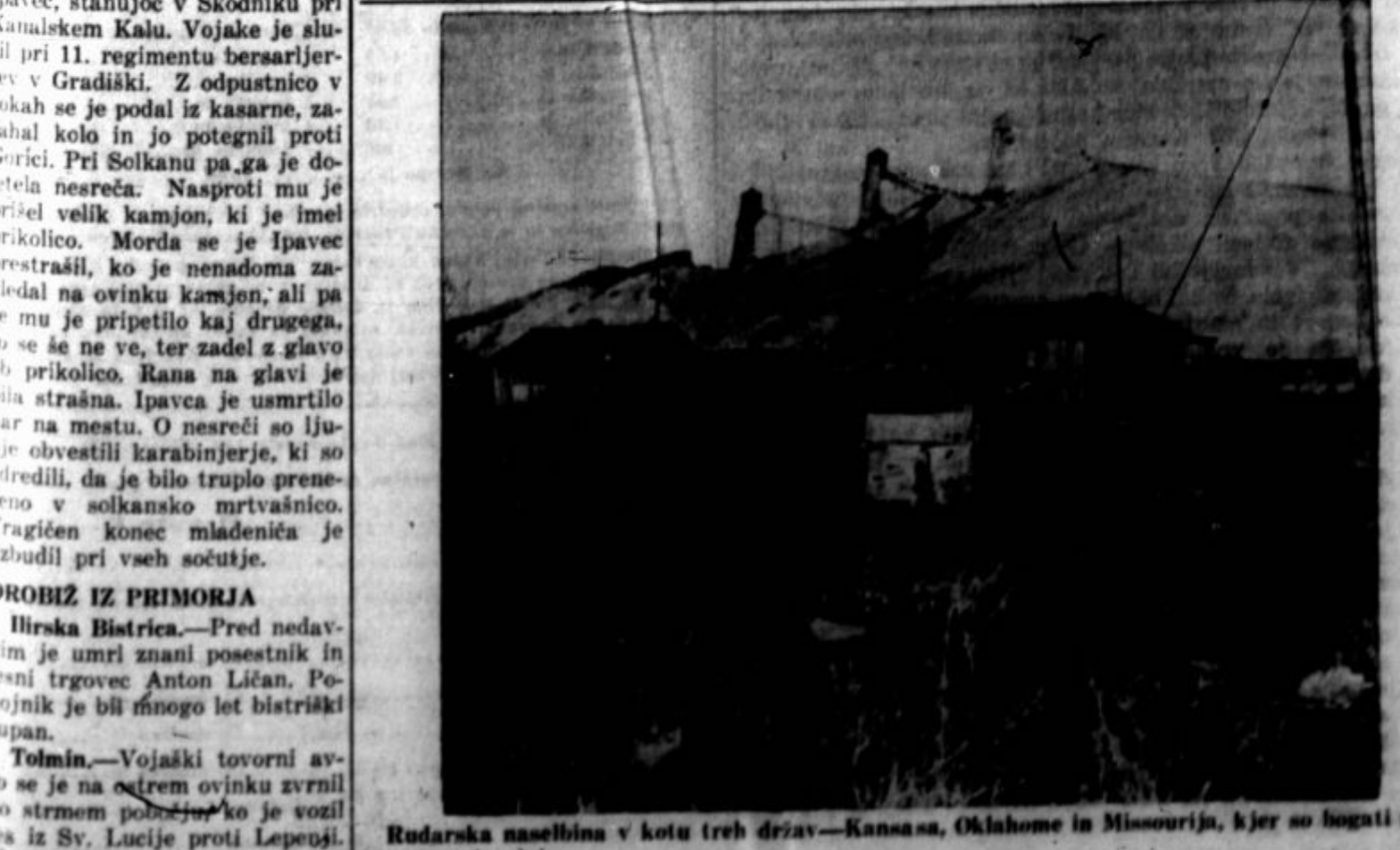
Polstena imenovanega blaga je prosti. Z vsakim naročilom za \$1,25 ali več, pošljemo zraven zastoj naš lep velik stenski koledar.

Steve Mohorko Co.

704 No. 2nd Street - Milwaukee, Wis.

Zgodovinska spomenica

Pred dvajsetimi leti, ko so se delale meje med Jugoslavijo in sosednimi državami, je bilo to pereče vprašanje, ko je predsednik Wilson zagrozil z umaknitvijo "mirovne pogodbe" iz Senatne zbornice, ako bi zavezniške vlade odredile rešitev Adriatskega problema brez sodelovanja Zedinjenih držav.—Pred 50 leti je bila dana na trg zelo važna zmes; namreč Trinerjevo Grenko Vino. Nad 10 milijonov steklenic tega je bilo prodanih v zadnjih petdesetih letih. In danes slavi svojo "zlatno obletnico" ta veleznana želodčna tonika v izboljšani obliki. Vitamin B-1 slavi zdravniške avtoritete kot od kar je bil dodan formuli Trinerjevega Grenkega Vina. Pa tudi na rudič napis: "New and Improved Formula," kadar kupujete izboljšano vitaminizirano Trinerjevo Grenko Vino, ki je najboljše vrste želodčna tonika. —(Adv.)

Rudarska naselbina v kotu treh držav—Kansasa, Oklahome in Missourija, kjer so bogati rudni ki svineca in cinka.

NOČ PO IZDAJI

LIAM
O'FLAHERTY

ROMAN

Poslovenil
OTON ŽUPANČIČ

Na uradnih mestih so se ga začeli zelo bati kot "nevarnega tiča". To besedo je izrekel nekdo od vlade na Kabinetni seji.

Prav isti čas je priobčilo vodilno glasilo angleške aristokracije uvodni članek v dveh stolpcih o zapovedniku Danu Gallagherju. V članku je bil kratek pregled Gallagherjevega življenja s sarkastično ostjo. Evo vam posnetka iz njega:

"... Ta cvet irskega junaštva je žrstel na temni gomili, v vsakdanjem izvrševanju vseh čednosti, ki so samoniklo pognale iz irskih tal, ako je verjeti cvetličastim izjavam politikov na svetega Patrika dan. Oče mu je bil boren kmet najemnik v Kilkennyju. Ko je prejšnje čase po vsej priliki sodeloval pri umoru nekaterih zastopnikov svojega gospodarja, je v vsej spoštljivosti sklenil, posvetiti delavnost svojega nadobudnega sinka božji službi. Toda Daniel ni maral tega. Njemu so bile namenjene zmage na vseh drugih popriščih. V bogoslovni- ci, kjer se je pripravljaval za mašništvo, se je dokopal do slovesa s tem, da je razbil pri nekem prepiru na igrišču rimskemu duhovniku glavo. Orodje, ki se ga je poslužil pri tem razkazovanju deške razigranosti, je bilo približno irsko orožje ...

Mladega Fionna McCumhailla so zapodili, in moral je pobegniti iz dežele. Osem let se je klatil križem sveta, nihče ne ve kod. Po vsej verjetnosti je preživel ta čas v Združenih državah. Lahko si predstavljamo, da so ga prijazno sprejemale organizacije, ki jih vodijo Irce, in ki merijo na uničenje britanske imperije z umori, klevetnimi podtikalnji in vsami drugimi razveseljivimi nakanami, ki se tako rade porajajo v ogledih možganih. Lahko si ga predstavljamo, kako se je spopolnjeval v vseh zapletljivih umetnostih, zvijačah in tistih skrivnih oblikah pregrešne razbrzdanosti, ki pravijo, da jih izvaja ta čemerni revolucijonarški tip, da bi otopil svoje tenkovestnost do neobčutnosti, ki je ne more predreti niti zavest o najstrašovitnejših gorastnostih ...

Vsekakor se je vrnil v svojo ljubljeno domovino bogato založen s tistimi lastnostmi, ki ga morajo prikupiti srcem vseh Ircev z morilskimi naglajnji. Žal moramo šteti med te poslednje še vedno znaten del irskega prebivalstva. Mr. Gallagher ima mogočno in navdušeno pripadništvo.

Njegov komunizem je tistega kova, ki se najbolj prilaga irski prirodi. Mešanica rimskega katolicizma, narodnega republikanizma ter boljševizma. Njegovo bojno geslo slove: 'Plen in umor' ...

Naslednje je posnetek iz članka, ki je izšel malo pozneje v predalih oficijalnega glasila ameriške revolucionarske organizacije:

"Kadar se bo pisala slavna zgodovina borbe za proletarsko osvoboditev na Irskem, bo hite- lo ime sodruga Dana Gallagherja od prve do zadnje strani v nepretrgano plameneci glori- ni. Nobeden iz sodobnikov ni poklonil svetovni re- voluciji plemenitejši službi nego ta smeli bo- rec, ki vodi dublinske delavce v večjo močjo, nego je ima v roki irsko meščanstvo, ki sedi po imenu še vedno v sedlu. Zlom stavke farm- skih delavcev ni treba da bi vzel pogum tistim tovarišem, ki so si obetali velikih stvari od razviti rdeče zastave v M-u minulega okto- bra meseca. Tovariš Gallagher je mnenja, da še ni pravi trenutek, ko bo treba zaklicati ir- skemu buržuju zadnji opomin. Kadar napoči čas ...

V novembru so poslali s celine zastopnika mednarodne eksekutivne revolucionarske or- ganizacije, da bi sestavil posebno poročilo o položaju na Irskem. Tole je posnetek iz taj- nega poročila, ki ga je napisal po trimesečnem bivanju in skrivnem potovanju po deželi:

"Za ta hip bi bil taktičen pogrešek, če bi iz- ključili tovariša Gallagherja iz internacionale. Hkrati pa ne more biti dvoma, da je irski od- sek popolnoma krenil od načel revolucionar- skega komunizma, kakor so zapisana v dolo- čilih internacionale. Tovariš Gallagher vodi narodno organizacijo kratko malo kakor pravi diktator. Sicer imajo nekako senco izvrševal- nega odbora, toda samo po imenu. Taktiko določa muha, ki je ravno trenutoma šinila tovarišu Gallagherju v glavo. V nasprotju z ukrepi, danimi iz glavnega stana, je organiza- cija še vedno docela vojaška in je komaj posku-

sila stopiti na plan kot zakonita politična stranka. Tega morda ni kriv samo tovariš Gallagher. Lokalni vzroki, nastali iz nedav- nega boja za narodno neodvisnost, so pustili delavski razred v objemu nekeke romantične ljubezni do zarot, krepkega verskega in me- ščansko nacionalističnega svetovnega nazora in sovražstvo do ustavnih metod. Zato je za hip težko, izpodbijati tovarišu Gallagherju sta- lišče ...

SEDMO POGLAVJE

Gallagherju so se široko odprle oči, ko so stopili trije možje v soboto. Nato so se zožile, da so bile samo še dva tenka razporka pod dolgimi črnimi trepalnicami. Pokimal je Mul- hollandu in Connerju. Nato se je zastrmel v Gypa.

Gypo mu je pogled vrnil. Moža, neenaka po potezah in telesu; sta si bila čisto enaka po ne- občutljivosti svojega pogleda. Gypov obraz je bil kakor čvrsta, štrleča granitna skala, ne- premagljiva, a brez tistega razuma, ki ga po- trebuje sila, ako naj osvaja ljudi. Gallagher-jev obraz je bil fizično manj krepak, zato pa zvrhan z inteligenco. Celo je bilo visoko in je kakor obkrožalo obraz. Oči so bile velike in daleč vsakebi. Nos dolg in raven. Usta s tenkimi ustnicami. Celjusti jake, a nežne in fino izoblikovane kakor pri ženskah. Ves obraz je bil brez vsakršne barve, toda lica so nepre- stano igrala, kakor da mu krožijo pod mehko, svetlo kožo tenke, nepravilno razpajane stru- je. Lasje so bili črni kot oglje in nakratko ostrizeni. Ušesa velika. Vrat se mu je na obeh straneh ramen polagoma razširjal kakor grič, ki se izgublja v ravan.

Nato je skočil s svojega visokega stola ter se razkoračil pred Gypom. Bil je pet čevljev, enajst in pol palca visok, toda Gypo ga je za dva palca presegal. Gallagher je nosil ohlapen rjav dežni plašč od vrata skoraj do gležnjev, da je bila videti njegova čvrsta postava še večja in močnejša. In vendar je bil videti Gypo, ki je stal samo v svojem premočenem katunu, proti njemu neizmeren. Gallagher je držal roke, vtaknjene v žepe svojega dežnega plašča, predse, kakor da kaže Gypu pištole. Gypo je držal roke mlahavo na obeh straneh, dve silni rdeči roki, ki sta mehko viseli od bel- kastih, okroglih zapetij. Gallagher je imel širokokrajn, črn žametn klobuk modne obli- ke. Gypo je čepel še vedno vrhu glave pomeč- kan klobuček, kakor šolarska kapa na fanti- nu, ki se je prehitro potegnil.

Gledala sta se, eden lep, dobro oblečen, samo- zavesten in brezbržen; drugi neotesan, razca- pan, osupel, plah.

"No, Gypo, je zategnil Gallagher v pona- reno razdražljivem, prezirnem tonu, "ne ka- že, da bi me bil posebno vesel."

"Tudi ne bi dejal, da te sem," se je odrezal Gypo, skoraj ne pregibajoč ustnic. "Ne vidim, zakaj naj bi te bil vesel, zapovednik Gallagher. Nikoli mi nisi bil prijatelj, in jaz nisem vajen klečeplaziti pred kom, ki me ne mara. Tudi nisem več eden tvojih ljubih backov in zato ti ni sila zastran mene kar nič bleketati. Mož je moža-vreden na tem izprijenem, starem svetu. Saj govorim tvoje besede, ali ne?"

Gallagher se je naglas zasmejal: veder smeh, ki je razkril njegove bele zobe. Skomiznil je z rameni ter stopil okrog po sobi. Vmes je po- tegnil iz žepe zavitek cigaret ter si eno izbral. Smejati se je nehal šele, da si je prižgal ciga- reto blizu okna s pisanim steklom.

"Čuden kljukec si, Gypo," je dejal zopet smešoma, ko je postal ter vrgel porabljeno vžgalico v pljuvalnik.

Nato je obkrožil s pogledom vso sobo ter se vrnil k Gypu. Mulholland in Connor sta ga opazovala ves čas s tistim ljubečim zima- njem, s katerim opazuje množica gibanje ro- koborca prvaka, kadar koraka med pripravami za veliko borbo po torišču, ogrnjen s plaščem. Smejljalo sta se, kadar se je Gallagher smejal. Nehala sta se smejljati, kadar se je on nehal smejati.

Gypo s svoje strani je opazoval Gallagherje- ve gibe z nejevoljo. Najrajši bi bil planil nanj ter ga zmečkal, preden bi mu mogel kaj.

Nato je stopil Gallagher k njemu ter ga za- upno prijateljsko prijel za desno ramo.

(Dalje prihodnjič.)

so skrivale izbuljene oči, ki so nekako odsotno, nedoločno str- mele, da človek ni vedel ali gle- da vanj ali proč. Imela je ši- rok nos in obraz, ki je bil kakor pomečkan. Kakor je bila ne- srečna vsa pojava, tako smešno je bilo njeno vedenje, kričavo oblačenje, strastno sladko go- voričenje. Kljub vsej tragiki nesrečnega bitja se je moral človek nasmehnuti, ko je opazil vao strastno željo, da bi ugajala svetu in bi delala vtis brhkega dekleta. Celo očetu njenem, gospodu Bregarju, je bilo ne- rodno, če je hodil z njo po ce- sti. Sram ga je bilo njene smeš- ne izjavajoče ponesrečene koke- terije. Da bi se pokazala na- obraženo, je neusmiljeno bila po klavirju, da so kleti daleč na- okoli vsi nervoznejši.

Edini človek v fari, ki je celo občudoval gospodično Matildo, je bil novi organist in mežnar trnovske cerkve, Matija Zupetič. Laskave opombe faranov, da je ljubljen od hčere "boljše družine", so ga naredile takoj hvaležnega častilca. Še preden sta se osebno spoznala, jo je o- boževal. Uresničevala so se nje- gove dolgoletne sanje; njegovo dekle, bodoča soproga naj bi bi- la inteligentna, ki bi umetnost vsaj razumela, a gospodična Ma- tilda je bila celo virtuozinja. Bi- la je zanj dovršena popolnost.

Do dvaintridesetega leta je čakal prilike, ki se mu je ponu- dila. Na deželi, kjer je služboval za organista in cerkvenika po raznih farah, je bilo tako malo ugodnih prilik: pri inteli- gentnih kmečkih dekletih se ni skušal ženiti, inteligentne, na- obražene pa so bile redke. Pri tisto malo gospodi, kar je je bi- lo, se ni upal z željo na dan, da- si se je sam sebi zdel kot umet- nik njim najmanj enakovreden. Če je ves navdušen za umetnost začel razlagati o svojem umet- niškem delu, so se mu neprikri- to smejali. Užaljeno je umolk- nil in sredi poskusov, da bi se uvedel v "boljšo družbo", ostal brez nje. Bil je prepričan, da je umetnik-trpin, narodni mu- čenik in s povečano energijo je komponiral. Že dolgo let se je trudil, da bi njegove kompozici- je, prišle na cerkveni program, in njegova literatura v revije, kar pa se mu ni nikoli posrečilo ne eno ne drugo. Svetovali so mu zelo radi, naj porabi čas za bolj resne stvari, češ, da so nje- govi pesniški produkti zgolj di- letanski, puvertetni izlivi, črti- ce in novele "slabe šolske na- loge. Glede kompozicij pa še govora ni bilo, da bi mogel kdaj uspeti.

Dvajset let se je organist Zu- petič kot samec s svojima kove- čegoma prekladal po župniščih, dokler se mu ni izpolnila živ- ljenjska želja. Preselil se je v Ljubljano, da bi služil umetni- ško deloval in prodril. V trnov- ski cerkvi je dobil mesto orga- nista in cerkvenika. S seboj ni prinesel drugega kot obrablje- na kovčga: v velikem, že preluk- njanem so bili koncepti nje- govih kompozicij in literarnih iz- delkov, v manjšem so bile nje- gove letne in delovne hlače, ne- deljake je ob prihodih v župnišče imel na sebi. Razen umetniških kravati in še starega zamašene- ga umetniškega klobuka, neko- liko kosov svežega in umazanega perila in nekaj parov preluk- njanih nogavic ni bilo v kovč- gu ničesar več, čemur se ne bi reko smeti. Njegova plača, par sto dinarjev, je šlo navadno za note, papir, cigarete in pripo- močke za inspiracijo: domačo, s alinovko brizgano črno kavo. Razen teh dveh, s cunjami in porumenelim papirjem natrpa- nih kovčegov ni imel nikakega premoženja. Vendar je bil kot član moškega spola, četudi bi bil še tako bedast in manjvreden, prepričan, da je vreden vsak- ršne device, da je on tisti, ki lahko izbira, "bohem" pa celo. Zdal pa je našel.

Tisti dan, tik po večerji, ko se je odločil, da svojo srčno da- mo presteže v Cerkevni ulici, koder je hodila domov, se je s pobožnostjo pripravil. Ni poje- del glave luka, kot jo je sicer s kruhom po kavi pohlastal. Pred stenakim ogledalom v kuhinji je široko odprl brezobno čeljust in si vanjo zatlačil umetne zobe, katere se mu je ob delavnih izdelkih škoda nositi. Potem, ko si je obril črno glavo, ki je bila majhna kot otrokova, na kate- ri je bilo tako malo mesa, da se je zdelo, kot da je lobanja pre-

oblečena s pergamentno fino, na temenu bronasto se svetečo ko- žico, se je preoblekel v "nedelj- sko praznjo" obleko. Namesto črtaste, cajnaste, široke pentlje si je privezal široko svileni črno umetniško kravato, skril polo- vico glave z ogromnim klobu- kom, stisnil pod pazduho za- mašeno mapo s svojimi kompo- zicijami in odšel v zakristijo. Brž se je preoblekel v mini- strantsko rdečo haljo in se pri- pravil na litanije.

Skrivaj se je mimogrede, ko je šel pred župnikom, ozrl: da, klečala na običajnem mestu. Hvaležno so se mu zablistale črne, globoko v jamah skrite, tako majkne škiljaste oči, da jih sploh ni bilo mogoče videti. Od daleč so bile kot dva navkriž stoječa turška meča.

Ves čas med litanijami je mi- silil na to, kako bo moral nasto- piti, da ne bo prvega vtiska na njo pokvaril. Ko je poslednjič pozvonil, se je kar stresel ob hipni zavesti, kako lahko bi stor- ril kaj napačnega, ko je med li- tanijami stregel tako čisto me- hanično.

Konec. Odhajali so. Brž je prišel z ugaševalnikom in pogas- sil sveče. Hvaležno so se mu spadle oči, ko je videl, — da ga je čakala.

V zakristiji je vrgel s sebe mežnarsko srajco, pograbil pri- pravljene klobuk in mapo in od- brzel v Cerkevno ulico, da jo presteže in — nagovori.

Smejljaje mu je odzdravila na boječi poglav in globoki pri- klon. In molče sta se spreha- jala ob Bradišči, stiskala si roke in se sramežljivo nasmiha- la. Zupetič je bil srečen: našel je potrpežljivo stvar, ki je u- služno poslušala njegova raz- glabljanja o umetnosti. Ko ji je povedal, kako si celo z dlanmi zastre ušesa, da ujame čim več melodije njenega igranja na klavir, tedaj se mu je presrečna od sladkosti raztopila. "Umet- nost ljubim nad vse na svetu," mu je razgrinjala svojo umetni- ško dušo.

Hitro je minila tista blažena, od ljubezni blagoslovljena ura, ko je imela od očeta dovoljenje, da sme biti na sprehodu. Zu- petič pa je moral oditi v žu- pišče, da je zaklenil cerkvena vrata. Nato se je vrnil pred njen dom. Cele ure je potem postal po ulici pod njenimi okni in pobožno strmel nanje. Končno se je potolažen po nje- nem smehljanju, ko ga je pozdra- vila na oknu, le odtrgal in odšel nazaj proti župnišču. Iz dvoje črnih škiljavih špranjev pa so se k linji dvigali vroči pogledi, spremljalo jih je pobožno še- petanje: ljubim jo.

Odločil se je za važen korak. V ozkih, ozkih, zelo kratkih črnih hlačah, novi umetniški kravati in klobuku, pod katerim se je izgubila črna glavica, le mogočni, sajasto črni brki so kričali: tu, tu sem jaz, kompo- nist, organist Zupetič, z belimi rokavicami na rokah, z glavo stisnjeno med pleči, je neki dan stopil v dom nadsvetnika. Bregar. Predstavil se je kot pro- silje roke gospodične hčere. S presenetljivo šibkim, boječim soprančkom je začel svoj snu- baški nagovor: "Gospod višji svetnik dovolite — prišel sem, predznil sem se priti v vašo hišo, da bi prošil za roko vaše gospodične hčere. Ljubim jo." Močno zarudel, kot petošolec, je stal pred strogim, starim gospo- dom, ki je kritično, s strogimi očmi gledal nanj izpod zlatih naočnikov.

"Vi ste naš novi organist?" "Da, gospod višji svetnik, res se nisem zadostno predstavil. Če dovolite, tudi komponist in pisatelj in pesnik sem in ne samo organist, če dovolite."

"Tako, tako, komponist, pisa- telj in pesnik da ste tudi, s čim pa se prav za prav preživljate, a cerkveništvom ne? Bolj pcel zaslužek imate, kaj?"

"Da, bavim se tudi s tem, v prvi vrsti pa, kot sem rekel, s bavim z umetnostjo. Umetni- sem v prvi vrsti in potem še cerkvenik in organist, gospod višji svetnik."

"Torej ste komponist, pesnik in pisatelj, organist in cerkve- nik, a v prvi vrsti ste umetnik. Tako je, gospod Zupetič, da vas odkrito povem: svojo hčero ne jo že omožim, bi rad izročil komu, ki bi imel stalen k- kajti na tisto, dragi moj, k- ničje umetnjakarstva, jaz ne nič. Tudi moja hči je pre-

udarjena na nereelno stran, to- da zato sem tukaj jaz, da ji po- stavim mesto v bodočnosti. Če jo že omožim, bi želel, da jo pre- skrbim za bodočnost. Razume- te?"

"Da, gospod višji svetnik."

Gospod Bregar se je zasmel- jal, ko je videl, kako ženin, cer- kovnik Zupetič skesano pobeša glavo. Potrepljal ga je po rami, in povabil naj sede.

"Kje pa priobčujete svoje stvari?"

"Priobčujem ... To zaenkrat še nisem, razen ene pesmi. Ni- sem imel stika z uredniki, ker sem bil izven Ljubljane. Zdal bom pa začel na široko delova- ti. Pet stvari sem že oddal v kritiko."

"Kam?"

"Nekemu gospodu, ki je pri- jatelj nekega pisatelja."

"Dragi moj, tako ne boste zlezli nikoli nikamor. Narav- nost in energično k uredniku se gre. Prinesite pesmi in kako novelo meni. Jaz imam dosti zvez s temi ljudmi, in tudi sam tiskam. Če bo le malo možno- sti vam bom tiskal sam."

"Tisočkrat lepa hvala va- še ..."

"Višojamstvo," se je zakrohotal gospod Bregar njegov šo- larski ponižnosti in hvaležnosti. Ne verjamem, da bi bile pesmi od tega tepčka in idiota, ki kaj, je pomislil in vprašal: "Imate slučajno kakšno stvar pr sebi?"

"Da, imam, ravno včeraj zve- čer sem jo napisal, premo sem zlezel v posteljo." S pesočimi prsti, mežikajoč od živčnosti, s skrenimi rameni od u- služnosti je iskal po žepu in iz- vlekel kup papirjev. "Zvolite," se mu je utrgal tresoč las.

Gospod Bregar je bil: Luna je sijala in jaz sem šel po cesti, pes je lajal, zvezde so migljale, v mojih prsih se je treslo hre- penenje, da bi v oknu vide luč svojega življenja pred velikim drn nevestico deklico Matildo.

Gospod direktor Bregar se je zakrohotal. Pozni je iz ured- ništva te tisočere pesniške pu- bertetne izlive.

"Gospod Zupetič, prijatelj- sko vam svetujem, nikar se ne ženite, težko boste preživljali družino. Kaj bi dobila ko- picico otrok? Le nekoliko pre- računajte svoje vhodke."

"Papa, papa, pust me, naj se poročim z njo, skupaj se bo- va še kako preživljala. Če ne bova imela drugega, bom jaz poučeval klavir. Pusti me, pa- pači, moram poročiti z njim," je zaprosila s sladkim glasom hči, ki je prišlekajala iz so- be, kjer je prišlekajala. Ko jo je imel oče pred očmi, je šele spre- videl, da tistane spaka, kakr- šna je bila njegova hči, pač ne more pričevati kaj normalne- ga moža. Lahko izbira eno iz- med dvoj možnosti: tole spaki-

co da za ženo možu spaku- pa jo prepusti usodi stare preskrbljene device. Pres- ljen bo kot neporočena po- matiki mestnih uslužbenec pod enim pogojem: če jo zdravniško priznati za ne- malno, za delo nezmožno, to- za idiotko. V tem primeru dobila za očetom pokojnino, bi storil ta korak, je še ve- odlašal, kajti, dokler ni im- zdravniškega potrdila, da je normalna, tolika časa niti on- ti hči, niti okolica ni imela vesti, da je idiotka. In če bi hotel temu izogniti, bi jo mo- preskrbeti za bodočnost, to- jo omožiti, ker je bila za ka- šnokoli službo nesposobna. Pa je bilo očito, da se ne mož, razen tega edinega prave- beba, ne bo našel, ki bi jo po- čil, torej ... Težko je bilo iz- rati.

V tem trenutku je hči sa- odločila svojo usodo. Gospo- Bregarju je sicer srce krvave- da bi dovolil hčeri to nemogo- zvezo, toda upiral se ni.

Zaročenca sta se srečno sm- ljala, sramežljivo sta se gled- in se držala za roke, kot da ne mislita nikoli več apustiti.

To noč, ko je postala hči- vesta, je nadsvetnik Bregar skrbi težko dihal. Prav nič selja ni imel s tem edinim otr- kom. Ni razumel, odkod in k- ko se je izobčilo to nesre- človeče. Kakor on je bila tu- žena čisto normalno razvita, i- teligentna učiteljica, do skr- nosti solidna, ženska zdrave- rodu, a povila je tega spako- želel je, da bi otrok umrl: bi- pa je čudovito zdrava.

Mučilo ga je, kaj bo z vnuk- kakšne otroke bosta spocela- dva nesrečna človeka. Bil- ateist, a to noč je prvič po d- setletjih nehoti šepetal: "Bo- usmili se vnukov, da, da bo- mrtvi prišli na svet. Vraga, z- voljo hčere mu moram pomo- gati, da ne bo zgladal navadni- prismojena, trapa, ampak g- postavim vsaj v umetniško dr- hal: posvetim ga v literata. Ni- dovolijo še eno žrtve, meni n- ljubo, gospodu višjemu svetni- ku, direktorju Bregarju."

In slovenske revije so dobil- novega kulturega delavca.

Prihranek

Skladatelj: "Prinesel sem vam svojo najnovejšo skladbo, opere 'Raj'."

Gledališki ravnatelj: "Človek božji, ali ste pa tudi pomislili, da bi me kulise za to opero stale celo premoženje?"

Skladatelj: "Seveda, toda v tem primeru boste lahko dosti- prihranili pri oblekah."

Listen to and Advertise over

PALANDECH'S YUGOSLAV RADIO

Folk Songs and Music

Tamburitza Orchestra

Station WVAE, Every Sunday 1 to 3

500 S. Clark St., Chicago — Har. 5000

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po šteju 11. redno konvenije se lahko naroči na list Prosveto in pri- štiti eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naro- nili. List Prosveta stane za vse članske na članske ali nečlanske \$1.25 za eno leto naročnine. Kar pa člani še plačajo pri assessment \$1.25 za to- to leto, se jim to prišteje k naročnin. Torej sedaj ni vrzoka, reči, da je za naročnaga na članu SNPJ. List Prosveta je vala lastnina in go- vno je v vsaki družini nečlo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za štiri drlave in Kanado \$6.00	Za Celoro in Chicago je ... \$7.50
1 tednik in ... 4.50	1 tednik in ... 6.50
1 tednika in ... 3.00	2 tednika in ... 5.10
1 tednika in ... 2.40	3 tednika in ... 3.90
1 tednika in ... 1.90	4 tednika in ... 2.70
1 tednikov in ... nič	5 tednikov in ... 1.50
Za Evropo je ... \$9.00	

izpolnite spodnji kupca, priložite potrebno vsoto denarja ali Meny- order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vala lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri leh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snitiati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2857 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

Priloge pošljite naročnine na list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družina M.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov

moje družine:

2).....Čl. družina M.....

3).....Čl. družina M.....

4).....Čl. družina M.....

5).....Čl. družina M.....

Mesto.....Država.....

Najbolj naročnik.....Št. naročnik.....

Kariera Matije
Zupetiča

A. J.

V zvoniku trnovske cerkve je še obvisel na vrveh zvonov in odgovoril Ave Mariji. Moral je samo še pregledat cerkev, ali je prazna. Skrbno je zaklenil ogromna, masivna vrata, se še poslednjič ponižno poklonil pred rdečo večno lučjo, nato je kot majhen in škiljav škrt-izginil v zakristijo. Dnevno delo je bi- lo končano. Ostali večer je po- rabil zase, posvečal se je glasbi

in pesništvu in pisanju kratkih povesti. Gradil, popravljaj in prepisoval je v sobi pri stari petrolejki svojo literaturo. Po- slednji čas se je razdaljal tudi nečemu velikemu, novemu v njegovem življenju: ljubezni.

Odkar je bil Zupetič Matija novi organist in mežnar trnov- ske cerkve, so farani in tudi mežnar sam pri večernih liti- jah stalno videli pred glavnim oltarjem klečati hčer višjega magistratnega svetnika v poko- ju, direktorja in urednika časo- piša, vdovca, gospoda Bregarja, gospodično Matildo. Ze od ro- jstva ponesrečeno bitje je bilo v svoji polnoletni dobi prepolno

hrepenenja po moškem bitju, ki naj bi postal njen mož. Pa se ji ni zasrečilo. Zvedela je o sam- skem stanju gospoda Zupetiča, in zlasti, ker je šel o njem glas, da celo piše, se je v tisti uri za- ljubila vanj. Da bi bila kdaj- koli v cerkvi in bi klečala pred glavnim oltarjem kot zdaj, se farani niso spomnili. Opazili so tudi, da je oči blaženo upira- la v mežnarja. Ali je opazil, ali ve? se je spraševala. Da. Tudi njej, ki je nihče ni maral, je pri- padal nekdo, ki jo bo sprejel v svoje srce, kakršna je bila: č- kaka, a smešno poakakujočo ho- jo. Na čelu nakopirane trajne kodre vedno najnovejše frizure,